

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

רע"א 21381-09-25

לפני: כבוד השופטת רות רון
המבקשת: אזורים בנין (1965) בע"מ

נגד

המשיבים: 1. חובב ביטון
2. עמי פולמן
3. ממונה על חדלות פירעון – מחוז ירושלים

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי
בירושלים מיום 5.6.2025 בחדל"ת [41407-09-21](#)
שניתנה על ידי כב' השופט (בדימ') א' רון

בשם המבקשת: עו"ד איל אייכל

בשם המשיבים 1-2: בעצמם

בשם המשיב 3: עו"ד רועי נירון

ספרות:

ורדה אלשיך, גדעון אורבך הקפאת הליכים – הלכה למעשה

חקיקה שאוזכרה:

חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, תשע"ח-2018: סע' 29(א)(1)(ג), 219, 219(א),
219(א)(1), 219(א)(1)(א), 219(א)(1)(ב), 219(א)(1)(ג), 245
תקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018: סע' 149(2)(ב)
חוק הערבות, תשכ"ז-1967

פסק-דין

השופטת רות רון:

לפניי בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט (בדימ') א' רון) מיום 5.6.2025 [בחדל"ת 41407-09-21](#), בה הורה בית המשפט על ביטול חילוט ערבויות בנקאיות מכוח [סעיף 219 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018](#) (להלן: **החוק**).

עובדות העניין

1. רקע הדברים הנדרש – בקליפת האגוז – הוא כדלקמן: בין המבקשת לבין חברת ארלנגר בע"מ (להלן: **החברה**), נחתמו הסכמים לביצוע עבודות בנייה בשני פרויקטים שיזמה המבקשת (להלן: **ההסכמים** ו-**הפרויקטים**, בהתאמה). לצורך הבטחת התחייבויותיה מכוח ההסכמים, הפקידה החברה בידי המבקשת ערבויות בנקאיות שהונפקו על-ידי בנק מזרחי טפחות בע"מ (להלן: **הבנק**) בסך כולל של כ-1.4 מיליון ש"ח (להלן: **הערבויות**).

על רקע קשיים כלכליים של החברה, ומשנודע למבקשת על היתכנות לפתיחת הליכי חדלות פירעון, הודיעה המבקשת לחברה ביום 13.9.2021 על כוונתה לחלט את הערבויות (להלן: **הודעת החילוט**). המבקשת ציינה בהודעתה כי הובאו לידיעתה ההליכים המתוכננים, ונימקה את החילוט בכך שלשיטתה החברה לא עמדה בהתחייבויותיה מכוח ההסכמים. בהתאם לכך, פנתה המבקשת ביום 14.9.2021 לבנק בדרישה לחילוט; וביום 17.9.2021 העביר הבנק את הכספים לחשבונה (להלן: **החילוט**).

במקביל, ביום 14.9.2021 נפתח הליך חדלות פירעון בעניין החברה בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (חדל"ת 22409-09-21), לבקשת נושה. הליך זה נסגר בהחלטה מיום 29.9.2021, בין היתר בשל העדר סמכות מקומית. באותו היום נפתח ההליך המתנהל בבית משפט קמא (בית המשפט בירושלים שהוא בעל הסמכות המקומית), וניתן צו איסור דיספוזיציה בנכסי החברה. בהמשך, ביום 7.10.2021, ניתן צו לפתיחת הליכים בעניין החברה והמשיבים 2-1 מונו לנאמנים על נכסיה (להלן: **הנאמנים**).

למען שלמות התמונה יוער, כי ביום 5.4.2022 הגישה המבקשת תביעת חוב בסך של כ-38 מיליון ש"ח, בגין נזקים נטענים שנגרמו לה מביצוע הפרויקטים. ביום 31.7.2023 הכריעו הנאמנים בתביעת החוב והעמידו אותה על סך של כ-1.28 מיליון ש"ח בלבד.

2. על רקע האמור, הגישו הנאמנים ביום 17.8.2023 בקשה למתן הוראות לבית משפט קמא. בבקשתם, עתרו הנאמנים לביטול פעולות שביצעה המבקשת בסמוך למועד פתיחת הליכי חדלות הפירעון של החברה, ובכלל זה חילוט הערבויות. לטענתם, חילוט הערבויות נעשה בחוסר תום לב. הודגש כי פעולת החילוט קשורה באופן הדוק להליכי חדלות הפירעון, וכי מטרתה הייתה להעדיף את המבקשת על

פני יתר הנושים. משכך, נטען כי יש להורות על ביטול החילוט מכוח [סעיף 219\(א\)\(1\)](#) לחוק – אשר לשיטת הנאמנים גובר על מעמד הערבויות במסגרת הליך חדלות פירעון.

המבקשת בתגובתה חזרה על טענותיה באשר להפרות נטענות של החברה בביצוע הפרויקטים, המצדיקות לשיטתה את חילוט הערבויות. לגישת המבקשת, החילוט בוצע כדין, עוד בטרם נפתחו ההליכים בעניין החברה. זאת בהתאם ללשון ההסכמים, וכן גם לאור זכותה לקיזוז ולעיכובן. מכל מקום, הודגש כי אף אם חילוט הערבויות בוצע לאחר פתיחת ההליכים, אין בכך כדי למנוע אותו. כך, הואיל והערבויות אינן נכס השייך לחברה, וכך גם הכספים המשולמים מכוח חילוטן – אין לנאמנים כל מעמד להתנגד לפעולת החילוט.

עוד יוער כי כעולה מהשלמת הטיעון, הצדדים נחלקו גם בשאלה האם הערבויות שבמחלוקת הן ערבויות בנקאיות אוטונומיות אם לאו.

3. ביום 5.6.2025 קיבל בית משפט קמא את בקשת הנאמנים והורה על ביטול החילוט מכוח [סעיף 219\(א\)\(1\)](#) לחוק. ראשית נקבע כי הערבויות שבמחלוקת הן ערבויות בנקאיות אוטונומיות. עם זאת, אין בכך כדי לשנות מהמסקנה כי חילוטן היא "פעולה" לפי [סעיף 219\(א\)\(1\)](#) לחוק, אשר הובילה לפירעון חוב המבקשת והקנתה לה עדיפות על פני יתר נושי החברה. זאת בניגוד לאמור בסעיף.

בית משפט קמא דחה את טענת המבקשת לפיה החילוט התבצע בינה לבין הבנק בלבד, מבלי להשפיע על קופת הפירוק המנוהלת על-ידי הנאמנים. צוין כי על פי רוב הבנק המנפיק ערבות בנקאית דורש מהחייב להעמיד בטוחה כנגד הערבות. משכך תשלום הערבות מלווה בחילוט הבטוחה שהועמדה. בנוסף, נקבע כי לשון [סעיף 219\(א\)\(1\)](#) לחוק חלה על כל פעולה המביאה לפירעון כספים לנושים, אף כאשר מקורם בצד שלישי. בית המשפט הבהיר כי ביטול חילוט ערבות בנקאית אינו פוגע במעמד הערבויות – שכן גם לאחר השבת המצב לקדמותו תיוותר המבקשת כמחזיקה בערבות בנקאית; וכי פרשנות אחרת תרוקן מתוכן את תחולת [סעיף 219\(א\)\(1\)](#) לחוק.

ביישום לענייננו, נקבע כי הראיות מצביעות על זיקה בין החילוט לבין הליך חדלות הפירעון אליו נקלעה החברה – הן בשל סמיכות הזמנים, הן בשל תוכנה של הודעת החילוט. בית המשפט דחה את טענת המבקשת לפיה החילוט קדם לפתיחת הליך חדלות הפירעון, וזאת משהודעת החילוט נמסרה באותו היום שבו נפתח בשגגה ההליך בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (שנסגר כאמור בהמשך). מכל מקום, צוין כי המחוקק קבע תקופה בת שלושה חודשים לצורך ביטול פעולות מכוח [סעיף 219\(א\)\(1\)](#) לחוק. משכך, הורה בית המשפט בהחלטתו על השבת הגלגל לאחור, וקבע כי המבקשת תהיה רשאית להגיש בקשה סדורה למימוש הערבויות; וכי עליה לשאת בהוצאות משפט בסך של 15,000 ש"ח.

בקשת רשות הערעור

4. בבקשת רשות הערעור שלפניי טוענת המבקשת כי החלטת בית משפט קמא מכרסמת במעמדן של ערבויות בנקאיות אוטונומיות וכי היא בעלת השפעה קריטית על חיי המסחר. לשיטתה, [סעיף 219\(א\)\(1\)](#) לחוק אינו חל על חילוט ערבויות בנקאיות, שכן החייב במקרים אלה הוא הבנק – ולא החברה חדלת הפירעון. לתמיכה בכך, מפנה המבקשת לדברי ההסבר לחוק, לפיהם לשיטתה ביטול העדפת נושים נועד למנוע פעולות שביצע החייב עצמו. היא מוסיפה כי לנאמנים אין כל מעמד לדרוש את ביטול מימוש הערבויות, מאחר שאין מדובר בנכס של החברה.

עוד טוענת המבקשת, כי לגבי ערבויות בנקאיות לא מתקיים התנאי [שבסעיף 219\(א\)\(1\)\(ג\)](#) לחוק, הדורש כי בעקבות הפעולה יקבל נושה חלק גדול יותר מן החוב לעומת החלק שהיה נפרע לו במסגרת ההליך. לשיטת המבקשת, מאחר שבמימוש ערבות בנקאית, הבנק – שאינו חדל פירעון – הוא הנושא בחיוב, אין חשש שהנושה יקבל יתרון כלשהו על פני יתר הנושים. המבקשת משווה בהקשר זה לערב שהוא צד שלישי "רגיל", וטוענת כי במקרה כזה לא היה עולה על הדעת למנוע את מימוש ערבותו.

המבקשת מוסיפה ומדגישה את חשיבותן של הערבויות הבנקאיות האוטונומיות, ושוללת את הפרשנות העולה מן ההחלטה לפיה מימוש ערבות טעונה רשות מבית המשפט. כן היא מציינת, כי לא נטען ולא הוכח שהחברה הפקידה בטוחות כלשהן כתנאי להנפקת הערבויות; וכי ההחלטה הופכת למעשה כל הליך של פתיחת הליכים "לצו מניעה אוטומטי" נגד חילוט ערבויות. לבסוף עותרת המבקשת לבטל את חיובה בהוצאות.

5. הנאמנים טוענים מנגד כי מדובר בבקשת סרק המקדימה את זמנה. לשיטתם, החלטת בית משפט קמא היא החלטת ביניים אשר השיבה את המצב לקדמותו בלבד, מבלי לחסום את דרכה של המבקשת להגיש בקשה מסודרת למימוש הערבויות. הנאמנים מוסיפים כי פעולת החילוט שביצעה המבקשת הייתה שלא כדין, וכי המבקשת אף הודתה במפורש שביצעה את החילוט לנוכח כניסת החברה לחדלות פירעון.

לטענת הנאמנים, [סעיף 219](#) חל על כל "פעולה שהביאה לפירעון חוב לנושה או לקידומו בסדר הפירעון", ואין בו מגבלה רק לפעולות של החייב עצמו. הנאמנים מדגישים כי מימוש הערבויות בענייננו הביא לכך שהמבקשת התקדמה בסדר הנשייה וקיבלה את מלוא חובה הנטען, וכי בכך התקיימו שני התנאים לביטול פעולה לפי [סעיף 219\(א\)\(1\)](#) לחוק. לגישתם, יש לנהוג בזהירות בחילוט ערבויות בנקאיות בסביבת חדלות פירעון, ואין מדובר ב"מהלך אוטומטי" בשים לב לסמכות הנתונה לבית המשפט ליתן צו זמני לעיכוב חילוט לשם בחינה מוקדמת של טיב החוב והזכאות לממשו.

עוד נטען, כי לצורך קידום האינטרס של מסחר תקין, יש למנוע מנושה לעשות דין לעצמו ולנצל את הכאוס הנלווה לחדלות לפירעון לשם מימוש ערבות שלא התקיימו תנאיה. לבסוף נטען כי הנאמנים הם בעלי מעמד לבקש ביטול פעולות לפי [סעיף 219](#) לחוק אף כאשר הפעולה בוצעה על ידי צד שלישי; כי בנסיבות העניין ניתנו צווים שאסרו על חילוט הערבויות, והמבקשת הטעתה את בית המשפט; וכי מכל מקום, הערבות הבנקאית הוצאה מכספי החברה, ולכן חילוט גרע מנכסי קופת הפירוק.

6. המשיב 3 (להלן: **הממונה**) סבור כי דין בקשת רשות הערעור להתקבל. בפתח הדברים, הובהר כי מהמועד שבו פנתה המבקשת לבנק בבקשה לחלט את הערבויות ועד למועד שבו הן חולטו בפועל, לא הייתה כל החלטה שיפוטית האוסרת על כך. כן צוין כי הליכי חדלות פירעון "**אינם מאיינים את הערבות הבנקאית ואינם מקנים חיסיון מפני חילוט**". הממונה העיר כי בתי המשפט נוטים לעתים לעכב חילוט של ערבויות בנקאיות לתקופות קצרות באמצעות צווי מניעה זמניים, וזאת על פי רוב בתחילת ההליך ולשם שמירה על המצב הקיים. עם זאת, הובהר כי אין זה המקרה בענייננו, שבו הערבות כבר חולטה והכספים שולמו למבקשת.

באשר לשאלה האם חילוט ערבות מהווה פעולה שניתן לבטלה מכוח [סעיף 219](#), מצטרף הממונה לעמדת המבקשת. הוא מדגיש כי החלטת בית משפט קמא היא החלטה תקדימית העשויה לזעזע את עולם המסחר ולתמרץ חייבים לעשות שימוש מניפולטיבי בהליכי חדלות פירעון. הממונה מסביר את הרקע החקיקתי של הסעיף ואת חשיבות התכלית של שוויון בין נושים הניצבת בבסיסו; אך מבהיר כי עיקרון זה דר בכפיפה אחת עם הצורך לשמור על חיי מסחר תקינים. לשיטתו, סיווג גורף של פעולות הנעשות בשלושת החודשים שקדמו להליך חדלות הפירעון כ"העדפת נושים", יוביל לתוצאה בלתי רצויה – שאיש לא ירצה להתקשר עם חייב בקשיים.

הממונה הוסיף כי כאשר עסקין בערבות בנקאית, התנאי הקבוע [בסעיף 219\(א\)\(1\)\(ג\)](#) אינו מתקיים. לשיטתו, הואיל ואין מדובר בערבות ישירה של החייב, אלא בהתחייבות לשיפוי שנתן צד שלישי – הבנק, לא ניתן לומר כי החילוט יוביל לפירעון חלק גדול יותר מחובו של הנושה, מוטב הערבות, במסגרת ההליך. לצד זאת, חלק הממונה על פרשנות המבקשת לפיה [סעיף 219](#) לחוק חל רק על פעולה שביצע החייב.

דיון והכרעה

7. לאחר עיון בבקשת רשות הערעור ובתגובות לה, מצאתי לנכון לדון בבקשה כאילו ניתנה הרשות והוגש ערעור על-פי הרשות שניתנה, וזאת בהתאם לסמכותי מכוח [תקנה 149\(2\)\(ב\)](#) [לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018](#). אקדים אחרית לראשית ואבהיר כבר עתה כי אני סבורה שדין הערעור להתקבל.

8. השאלה המרכזית הדרושה הכרעה בענייננו נוגעת לתחולתו של [סעיף 219\(א\)\(1\)](#) לחוק על מימוש הערבויות הבנקאיות שבמחלוקת. על קביעתו העובדתית של בית משפט קמא לפיה מדובר בערבויות בנקאיות אוטונומיות לא הוגש ערעור, ולכן זו תהיה נקודת המוצא לדיון. לשיטת המבקשת, אליה הצטרף גם הממונה, חילוט ערבות בנקאית אוטונומית אינה נכללת בגדר הפעולות שעל ביטולן ניתן להורות מכוח [סעיף 219\(א\)\(1\)](#) לחוק. לעומת זאת, עמדת הנאמנים, שמצאה ביטוי גם בהחלטת בית משפט קמא, היא כי יש לפרש את הסעיף כחל גם על מימוש ערבויות בנקאיות מסוג זה.

9. בטרם נפנה לגופם של דברים, ראוי לעמוד בקצרה על מוסד הערבות הבנקאית האוטונומית. כידוע, ערבות בנקאית אוטונומית היא התחייבות של הבנק הערב לשלם למוטב הערבות סכום כסף הנקוב באותה התחייבות, בהתקיים התנאים הקבועים לכך בכתב הערבות (ראו: [רע"א 1821/98 ניקו בדים בע"מ](#) נ' **בנק דיסקונט לישראל בע"מ**, פ"ד נד(1) 809,773 (2000); [ע"א 3130/99 שובל הנדסה ובנין נ' י.ש.מ.פ. חברה קבלנית לבנין בע"מ](#), פ"ד נח(3) 130,118 (2004) (להלן: **עניין שובל**)).

לאורך השנים, הכירה הפסיקה בקיומם של שני מאפיינים עיקריים המייחדים ערבות זו מן הערבות הבנקאית הרגילה. המאפיין הראשון הוא **עקרון ההתאמה**, לפיו נדרשת הקפדה יתרה על התנאים הנדרשים בכתב הערבות לצורך מימושה ([רע"א 9123/05 אדמוב פרויקטים \(89\) בע"מ נ' סיטי סטייט מקבוצת אלפו בע"מ](#), פסקה 20 (25.10.2007) (להלן: **עניין אדמוב**); [רע"א 2078/02 מוניטין עתונות בע"מ נ' עו"ד רונן מטרי](#), נו(6) 97,102 (2002)).

המאפיין השני, והרלוונטי לענייננו, הוא **עקרון העצמאות**. עקרון זה מבטא את היותה של הערבות הבנקאית האוטונומית חיוב עצמאי, נפרד ובלתי תלוי בעסקת היסוד, במובן זה שמימושה אינו מותנה בבירור המחלוקות הנוגעות לעסקה האמורה או בהכרעה בטענות הצדדים בקשר אליה. דברים אלה באו לידי ביטוי, למשל, ב[רע"א 7972/17 א. דורי בניה בע"מ נ' גינדי החזקות פרויקט המשתלה בע"מ](#), פסקה 5 (9.11.2017), שם נקבע:

"בליבת עקרון העצמאות ניצבת ההפרדה בין המחלוקות באשר לעסקת היסוד, מעמדה והשלכותיה, ובין הערבות הבנקאית האוטונומית – אשר 'עוקפת' את הדיון בזכויותיהם המהותיות של הצדדים לפי עסקת היסוד, ומאפשרת למוטב לקבל שיפוי מהיר, אפקטיבי ובלתי תלוי. בהתאם לעיקרון זה, לא ניתן לייחס להחלטה המקדמית משמעות כלשהי בענייננו, שהרי חילוט הערבויות הבנקאיות אינו תלוי בזכויות הצדדים לפי עסקת היסוד, אינו מקרין עליהן... ולכן לא ניתן לעכבו לצורך בירור מוקדם של אותן זכויות."

בשל מאפיין זה, הפסיקה ציינה כי ערבות בנקאית אוטונומית אינה למעשה "ערבות" אלא מעין "התחייבות לשיפוי" הניתנת על ידי הבנק הערב כלפי המוטב, באופן המשקף את מעמדה הרם של ערבות זו (ראו: עניין **שוכל**, בפסקה 12; **רע"א 5958/20 י.ד. עשוש תשתיות בע"מ נ' אלסטום ישראל בע"מ**, פסקה 9 (22.10.2020) (להלן: **עניין עשוש**)).

כך למשל, צוין ברע"א **7483/95 פ.א. ברקאי חברה לבניין וייזום בע"מ נ' תשבחות חברה להשקעות ישראליות בע"מ ואח'** (6.12.1995) כי: "ערבות בנקאית אוטונומית אינה נכס של החייב, ואף אינה ערבות כמשמעה בסעיף 1 **לחוק הערבות** (קרי: התחייבות לקיים את חיובו של אדם אחר כלפי צד שלישי), אלא 'התחייבות עצמית של בנק אשר מקבל על עצמו כלפי נושה אחר יותר [אחריות – ר. ר.; הטעות במקור] מוגדרת ובלתי תלויה בחיובו של החייב העיקרי'" (וראו גם: **ע"א 529/78 איליט בע"מ נ' אלקו חרושת אלקטרו מיכנית ישראלית בע"מ**, פ"ד לד(2) 13, 17 (1979)).

10. הרציונל הניצב בבסיס עקרון העצמאות, הוא הגברת היציבות והוודאות בחיי המסחר, באמצעות יצירת מנגנון פיננסי ודאי, יעיל ומהיר, המשחרר את המוטב מן הצורך לנהל הליכים משפטיים כלשהם בקשר לעסקת היסוד כתנאי לקבלת התשלום המובטח (**רע"א 2502/13 האחים שגראוי ייזום ובנייה בע"מ נ' גינדי החזקות דירות יוקרה בע"מ**, פסקה 6 (14.4.2013); עניין **אדמוב**, בפסקה 20).

לנוכח חשיבותה של תכלית זו, ועל מנת לשמור על כוחה של הערבות הבנקאית האוטונומית, עמדה הפסיקה על הצורך לצמצם ככל הניתן את היקף ההתערבות השיפוטית במימוש ערבויות אלה. בהתאם לכך נקבע, כי חילוטה של ערבות בנקאית אוטונומית לא תימנע – אלא במקרים יוצאי דופן שבהם התגלתה תרמית חמורה או כאשר מתקיימות "נסיבות מיוחדות", המפורשות באופן צר (עניין **עשוש**, בפסקה 13; עניין **אדמוב**, בפסקה 20; **רע"א 1765/00 י. מושקוביץ חברה קבלנית לבנין (1988) בע"מ נ' תשורה ייזום ובנין בע"מ**, נה(2) 453, 447 (2001)).

11. על רקע מאפיינים אלה, הכירה הפסיקה בכך שמעמדה הייחודי של הערבות הבנקאית האוטונומית חל גם כאשר החייב מצוי בהליכי חדלות פירעון (ראו: **רע"א 7067/17 יפת אל אל סי נ' אורתם סהר תשתיות ובניה בע"מ**, פסקה 14 (19.10.2017); **רע"א 73/00 AMS Technical Systems Inc נ' בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ**, פ"ד נד(2) 394, 400 (2000)). גישה זו נטועה בתפיסה הרווחת לפיה "הדין הכללי אינו נעצר על מפתן דלתו של בית משפט לחדלות פירעון וסמכותו של בית בית המשפט של חדלות פירעון אינה בלתי מוגבלת" (ראו: **ע"א 2467/22 עברי נ' עו"ד ארז חבר בתוקף תפקידו כנאמן להסדר של חברת אשפלסט מסחר ותעשיות פלסטיק 1999 בע"מ**, פסקה 34 (14.11.2023)). כך באים הדברים לידי ביטוי בדברי המלומדים אלישיך ואורבך, המציינים כי:

"עיכוב ההליכים בפירוק אינו חל על ערבות בנקאית אוטונומית, אשר אינה אלא התחייבות של צד שלישי סולבנטי לשפות את המוטב בהתקיים התנאים שבכתב הערבות, במנותק מעסקת היסוד. זוהי נקודת המוצא הבסיסית של הדיון ביחסי הגומלין בין ערבויות בנקאיות אוטונומית להליכי חדלות פירעון" (ורדה אלשיך וגדעון אורבך הקפאת הליכים הלכה למעשה 343 (מהדורה שנייה, 2010); וראו גם: [רע"א 4778/16 יפה נוף תחבורה תשתיות ובניה בע"מ נ' עו"ד דורית לוי – טילר בתפקידה כנאמנת כור מתכת](#), פסקה 6 (10.7.2016) (להלן: **עניין יפה נוף**)).

12. לצד נקודת מוצא זו, ראוי לציין כי הפסיקה הכירה באפשרותו של בית משפט של חדלות פירעון להורות – במקרים המתאימים לכך – על עיכוב זמני של חילוט ערבויות בנקאיות אוטונומיות. זאת, בעיקר לשם מתן שהות לבעלי התפקיד, אשר עשויים להיות במצב של נחיתות אינפורמטיבית בראשית ההליך, לבחון האם מתקיימים בנסיבות העניין אותם החריגים המצומצמים המצדיקים סטייה מן הכלל בדבר מימוש הערבות (ראו: [רע"א 7708/19 מטרופוליס \(פ.א.א.\) 2011 יזמות אורבנית בע"מ נ' א. דורי בניה בע"מ](#), פסקה 11 (2.1.2020)).

עם זאת, מדובר בצווים הניתנים לפרקי זמן קצרים בלבד, תוך שאיפה לקיים בירור מהיר וממוקד, על מנת שלא לפגוע במעמדה של הערבות הבנקאית האוטונומית ולנוכח המשמעותיות הכרוכות בעיכוב מימושה (ראו: **עניין יפה נוף**, בפסקה 7). יתרה מכך, מדובר בצווים הניתנים **לפני** מימוש הערבות – מתוך שאיפה להותיר את המצב על כנו.

13. בענייננו, במועד שבו פנתה המבקשת אל הבנק בבקשה לחילוט הערבויות (קרי, ביום 17.9.2021), וכן במועד שבו הועברו הכספים מהבנק לחשבונה (ביום 19.9.2021) – לא הייתה כל החלטה שיפוטית שאסרה על חילוט הערבויות. כפי שהובהר לעיל, הליך חדלות הפירעון של החברה נפתח בשגגה בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו ביום 14.9.2021 ונסגר; ואילו הבקשה לפתיחת הליכים בבית משפט קמא הוגשה רק ביום 30.9.2025, שאז ניתן צו איסור דיספוזיציה בנכסי החברה. משכך, לא הייתה על פני הדברים כל מניעה עקרונית לחילוט הערבויות במועד חילוטן. אינני מקבלת משום כך את טענת הנאמנים בדבר "הטעייה של בית המשפט" מצד המבקשת ביחס לצווים האוסרים על מימוש הערבויות בעת חילוטן.

14. בקשת הנאמנים לביטול חילוט הערבויות נשענה כאמור על [סעיף 219\(א\)\(1\)](#) לחוק – שעניינו בביטול פעולה המקנה עדיפות לנושה. כך קובע הסעיף:

בית המשפט רשאי להורות על ביטול **פעולה שהביאה לפירעון חוב לנושה או לקידומו בסדר הפירעון**, ושנעשתה לפני מתן צו לפתיחת הליכים, לרבות פעולה שנעשתה במסגרת הליך גבייה ולרבות העברת בעלות בנכס או שעבוד נכס, בהתקיים **כל אלה** (בסימן זה – פעולה המקנה עדיפות לנושה):

(א) מועד ביצוע הפעולה חל בתקופה שתחילתה שלושה חודשים לפני מועד הגשת הבקשה לצו לפתיחת הליכים, ולגבי נושה שהוא קרוב של החייב – שנה לפני המועד האמור;

(ב) במועד ביצוע הפעולה היה החייב בחדלות פירעון;

(ג) **בשל הפעולה ייפרע לאותו נושה חלק גדול יותר מהחוב לעומת החלק שהיה נפרע לו במסגרת הליכי חדלות הפירעון לפי סדר הפירעון**;

לשון הסעיף היא רחבה, ועל פני הדברים היא חלה על כל "פעולה" המביאה לפירעון חוב לנושה או לקידומו בסדר הנשייה. עם זאת, הסעיף מוסיף וקובע כי אין די בעצם קיומה של פעולה כאמור. תחולת **סעיף 219(א)(1)** לחוק מותנית גם בהתקיימותם של שלושה תנאים מצטברים: **האחד**, כי מועד ביצוע הפעולה חל בתוך שלושת החודשים שקדמו למתן צו לפתיחת הליכים (אלא אם מדובר בקרוב של החייב); **השני**, כי במועד ביצוע הפעולה היה החייב חדל פירעון; **השלישי**, כי כתוצאה מן הפעולה ייפרע לאותו נושה חלק גדול יותר מחובו בהשוואה לחוב שהיה נפרע לו במסגרת ההליך, לפי סדר הנשייה (היינו – כי הפעולה הביאה לקידום מצבו של הנושה ביחס למצב שהיה אלמלא היא נעשתה).

יצוין במאמר מוסגר, כי בניגוד לטענת המבקשת, תחולתו של **סעיף 219(א)(1)** אינה מוגבלת לפעולה שנעשתה בידי החייב עצמו, אלא היא עשויה להשתרע גם על פעולות שמקורן בצדדים שלישיים (ראו: **רע"א 58541-11-24 חברת יסודות שיתוף אחזקות בע"מ נ' חברת איחוד יסודות בניה בע"מ**, פסקה 13 (5.2.2025)).

15. ואולם, כאשר לפנינו ערבויות בנקאיות אוטונומיות – יישום התנאים הקבועים **בסעיף 219(א)(1)** לחוק מוביל, ככלל, למסקנה כי התנאי השלישי אינו מתקיים (**סעיף 219(א)(1)(ג)** לחוק).

כפי שהובהר, ערבות בנקאית אוטונומית אינה התחייבות של החייב כלפי המוטב, אלא התחייבות עצמאית הניתנת על ידי הבנק – צד שלישי סולבנטי – לשלם למוטב את הסכום הקבוע בכתב הערבות. התחייבות זו עומדת בתוקפה הן טרם פתיחת הליכי חדלות הפירעון והן לאחריה, ואינה מושפעת ממצבו הכלכלי של החייב. במישור היחסים הנוגע לערבות, הבנק הוא החייב כלפי המוטב, ואין הוא חשוף לסיכון לחדלות פירעון אך בשל קריסתו הכלכלית של החייב.

ודוקו: בין אם תחולט הערבות כאשר החייב הוא בעל כושר פירעון ובין אם בסביבה של חדלות פירעון – הבנק יידרש ככלל לקיים את התחייבותו ולשלם למוטב מכספו את הסכום שנקבע בכתב הערבות. משכך, חילוט ערבות בנקאית אוטונומית – יהא מועדו אשר יהא – לא יביא לכך שהמוטב ייפרע בחלק גדול יותר מחובו בהשוואה לחלק שהיה נפרע לו במסגרת הליכי חדלות הפירעון של החייב. במילים אחרות – חילוט הערבות אינו "מקדם" את הנושה מעבר למצבו אלמלא כן.

16. בהקשר זה יוער כי בית משפט קמא ציין בהחלטתו כי במרבית המקרים שבהם ניתנת ערבות בנקאית אוטונומית, קיים הסכם שיפוי בין הבנק הערב לבין החייב, שלפיו מתחייב החייב לשפות את הבנק, אם יידרש האחרון לשלם את סכום הערבות; וכי התחייבות זו עשויה להיות בעלת השלכה על קופת הפירוק. גם אם אלה הם פני הדברים, אין בכך כדי לגרוע מהמסקנה כי התנאי הקבוע [בסעיף 29\(א\)\(1\)\(ג\)](#) לחוק אינו מתקיים בנסיבות כאלה. בין אם יעלה בידי החייב לשפות את הבנק בגין תשלום הערבות למוטב ובין אם לאו – הבנק יידרש, מכוח התחייבותו העצמאית, לשאת במלוא הסכום שאליו התחייב בכתב הערבות. חילוט הערבות לא ישנה אפוא את היקף הפירעון שיקבל מוטב הערבות בסופו של דבר, בהשוואה למצבו בהליכי חדלות הפירעון של החייב. לכל היותר, עשוי החילוט להשפיע על היקף תביעתו של הבנק כלפי קופת הפירוק – אשר תיבחן ככלל בהתאם לסדר הנשייה הקבוע בדין.

17. לא למותר לציין – כפי שציין גם הממונה – כי פרשנות מרחיבה של [סעיף 219\(א\)](#) לחוק, לפיה מתן צו לפתיחת הליכים יכול לגרום כשלעצמו לביטול למפרע של חילוטי ערבויות שבוצעו בטרם פתיחת ההליך, עלולה לגרום לזעזוע בעולם המסחר. פרשנות כזו פוגעת פגיעה של ממש בוודאות המסחרית ובאופייה העצמאי של הערבות הבנקאית האוטונומית; והיא אינה עולה בקנה אחד עם תכליתה המרכזית – להבטיח למוטב מענה מידי, ודאי ובלתי תלוי. יתר על כן, סיווג גורף של כלל הפעולות והעסקאות שבוצעו בתקופה זו ובכלל זה חילוט ערבויות אוטונומיות – כהעדפת נושים, עלול להוביל לתוצאה בלתי רצויה: גורמים מסחריים יירתעו מראש מלהתקשר עם חייבים המצויים בקשיים או מלהמשיך לספק להם שירותים (גם כנגד ערבות בנקאית), ובכך ייחרץ גורלם הכלכלי מראש. כמו כן, אימוץ פרשנות כזו אף עלול לעודד שימוש טקטי בהליכי חדלות פירעון, ולכרסם באיזון הראוי בין עיקרון השוויון בין נושים, לבין שמירה על היציבות והאמון הדרושים לפעילות מסחרית תקינה.

18. וביישום לענייננו – בחינת התנאים הקבועים [בסעיף 219\(א\)\(1\)](#) לחוק במקרה דנן מלמד כי שני התנאים הראשונים אכן מתקיימים בנסיבות העניין. חילוט הערבויות בוצע ימים ספורים עובר לפתיחת ההליך המתנהל בבית משפט קמא, לאחר שהליך קודם בעניינה של החברה נפתח ונסגר [\(סעיף 219\(א\)\(1\)\(ג\) לחוק\)](#). בנוסף, אין מחלוקת כי במועד חילוט הערבויות הייתה החברה כבר חדלת פירעון [\(סעיף 219\(א\)\(1\)\(ב\) לחוק\)](#).

ואולם, שונים הם פני הדברים ביחס לתנאי השלישי (סעיף 219(א)(1)(ג) לחוק). לא ניתן לומר כי בשל חילוט הערבויות נפרע למבקשת חלק גדול יותר מן החוב לעומת החלק שהיה נפרע לה במסגרת הליכי חדלות הפירעון של החברה, בהתאם לסדר הנשייה. בשים לב לכך שמדובר בערבויות בנקאיות אוטונומיות, זכותה של המבקשת לקבלת מלוא הסכום הנקוב בכתבי הערבות אינה תלויה בחברה ובשאלה האם היא בת פירעון, אלא בהתחייבותו העצמאית של הבנק. לפיכך, ובהיעדר טענה או הוכחה לקיומן של מרמה חמורה או נסיבות חריגות אחרות המצדיקות סטייה מן הכלל – הייתה המבקשת זכאית לקבל את **מלוא** סכום הערבויות מן הבנק.

19. בטרם סיום אעיר, כי נושא נוסף שעלה בכתבי הטענות מטעם הצדדים – נגע לשאלה האם מימוש ערבות בנקאית טעון אישור בית המשפט. ואולם, המקור היחיד שהוזכר בהקשר זה הוא **סעיף 245** לחוק – הקובע כי **"ניתן צו לפתיחת הליכים והורה בית המשפט לעניין חייב שהוא תאגיד – על הפעלת התאגיד לשם שיקומו הכלכלי, או הורה הממונה לעניין חייב שהוא יחיד – על הפעלת עסקו לפי סעיף 157, לא יממש נושה מובטח את הנכס המשועבד לטובתו בשעבוד קבוע, ובשעבוד צף – לא יגבשו, אלא באישור בית המשפט"**.

מבלי להידרש לשאלה בדבר מעמדו של נושה שהוא מוטב של ערבות בנקאית אוטונומית (האם הוא "נושה מובטח" אם לאו – וראו בהקשר זה את פסק הדין ברע"א 5156/18 **פבליקוב נ' שרון טויס – מנהל מיוחד** (6.11.2018)), הוראת **סעיף 245** לחוק אינה חלה במקרה דנן. זאת מאחר שבמועד הרלוונטי לחילוט הערבויות – טרם ניתן צו לפתיחת הליכים וממילא לא הורה בית משפט קמא על הפעלת החברה לשם שיקומה הכלכלי. לפיכך, התנאי המהותי לתחולת **סעיף 245** לחוק אינו מתקיים והסעיף אינו חל ואינו מטיל חובה לקבל רשות מבית המשפט בטרם מימוש הערבויות הבנקאיות.

סיכומי של דבר – לאור כלל האמור לעיל, הערעור מתקבל, במובן זה שביטול חילוט הערבויות באמצעות **סעיף 219(א)(1)** לחוק, כפי שנעשה על ידי בית משפט קמא – בטל.

בנסיבות העניין ובשים לב לתוצאה אליה הגעתי – אין צו להוצאות.

ניתן היום, ה' טבת
תשפ"ו (25 דצמבר
2025).

רות רונן
שופטת

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)